

แนวทางการพัฒนาห้องสมุดด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
เพื่อเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนยุค New Normal*
GUIDELINES FOR LIBRARY DEVELOPMENT WITH INFORMATION AND
COMMUNICATION TECHNOLOGY TO INCREASE THE LEARNING
POTENTIAL OF STUDENTS IN THE NEW NORMAL ERA

ศุภวัฒน์ บุญนาดี

Supawat Boonnadee

ชนาธิป ศรีโท

Chanathip Sritho

ภัทรลดา วงษ์โยธา

Patlada Wongyotha

แก่นเพชร แผงสีพล

Kaenpetch Phaengsipol

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Mahamakut Buddhist University Isan Campus, Thailand

E-mail: Supawat_tik@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและนำเสนอแนวทางการพัฒนาห้องสมุดด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนยุค New Normal ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาห้องสมุดด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนยุค New Normal คือ การมีส่วนร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน บุคลากรในโรงเรียน ตลอดจนนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนต้องมีส่วนร่วมและรับผิดชอบ โดยมีการทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตั้งแต่การวางแผน ดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุนประเมินผลการดำเนินงานและการปรับปรุงพัฒนา เพื่อพัฒนานักเรียนตามเป้าหมายของห้องสมุดโรงเรียน เพื่อเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนยุค New Normal โดยการเปลี่ยนแปลงพื้นที่การเรียนรู้ ด้วยเทคโนโลยีในและนวัตกรรมที่สร้างสรรค์อำนวยความสะดวกการสอนได้แก่ปลายนิ้ว ทำให้สามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาได้จากทุกคน ทุกที่ ทุกเวลา เปลี่ยนพื้นที่จากโรงเรียนสู่โทรศัพท์มือถือหรือเครื่อง

* Received 16 July 2021; Revised 7 September 2021; Accepted 26 September 2021

คอมพิวเตอร์เท่านั้น ใช้หนังสือ สื่อประกอบการสอน และมีวิธีการประเมินผล เพื่อไปสู่เป้าหมายของการเรียนรู้วิธีใหม่นั้น เป้าหมายของการศึกษาอาจยังคงเดิมแต่ผู้เรียนสามารถใช้วิธีที่แตกต่างในการไปถึงจุดหมายได้ เด็กบางคนอาจเรียนรู้ได้เร็วกว่าหากได้ดูภาพหรือคลิปวิดีโอ แต่เด็กบางคนอาจชอบการฟังคุณครูบรรยาย เพราะรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละคนไม่เหมือนกัน โรงเรียนจึงต้องกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถดำเนินการเรียนการสอนต่อไปได้

คำสำคัญ: การพัฒนาห้องสมุด, เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, ศักยภาพการเรียนรู้

ABSTRACT

This article aims to study and present guidelines for library development with information and communication technology to enhance the learning potential of students in the New Normal era. The results of the study are as follows: in library development with information and communication technology to enhance the learning potential of students in the New Normal era, all parties -school administrators, teachers, librarians, school personnel as well as students, parents, and the community must be involved and responsible with systematic and continuous work; planning, implementing, promoting, supporting, evaluating performance and improving. This is to develop students according to the goals of the school library and to enhance the learning potential of students in the New Normal era by changing the learning area with fingertips teaching and learning to accompany by technology and creative innovations. It will create the possibility of learning all content from anyone, anywhere, and anytime changing the learning zone from school to mobile phone or computer only applying books, teaching materials, and evaluation to achieve the goal of learning differently. The goals of education may remain the same, but learners can use different methods to reach them. Some children may learn faster if they look at pictures or video clips, however, some children may enjoy listening to the teacher's lecture. This is because each person's learning style is not the same. The school, therefore, has to determine the appropriate teaching and learning management guidelines to be able to continue teaching and learning.

Keywords: library development, Information and communication technology, learning potential

บทนำ

ปัจจุบันพัฒนาการของห้องสมุดมีความเจริญรุดหน้าไปมาก นอกเหนือจากการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนางานเพื่อให้บุคลากรห้องสมุดสามารถปฏิบัติงานและให้บริการผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยังมีการสร้างงานใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้สามารถนำทรัพยากรต่าง ๆ ของห้องสมุดไปใช้ในการเรียนการสอนและการวิจัยได้ตรงตามความต้องการและเกิดประโยชน์สูงสุด อย่างไรก็ตามปัจจุบันเนื้อหาสาขาวิชาต่าง ๆ ก็มีการพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งห้องสมุดต้องพยายามติดตามและพัฒนาให้ทันกันกับแนวโน้มที่จะเกิดในปัจจุบัน และต้องพยายามคาดการณ์ถึงอนาคตเพื่อให้ทันกับผู้ใช้และการเรียนการสอนและการวิจัย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นความท้าทายของอนาคตที่ห้องสมุดจะต้องทำให้ได้และไปให้ถึงสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ การผลิต ต่อยอด ถ่ายทอด บูรณาการ และใช้ความรู้เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน การสร้างสังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ คนเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุด (สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557) กล่าวได้ว่าห้องสมุดซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญของโรงเรียน เพื่อรองรับการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหา ใช้การอ่านเพื่อพัฒนาตนเอง เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมโลก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดมาตรฐานห้องสมุดและตัวบ่งชี้ เพื่อการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดโรงเรียนแบ่งออกเป็น 5 หมวด คือ หมวดที่ 1 มาตรฐานด้านผู้บริหาร หมวดที่ 2 มาตรฐานด้านครู ซึ่งแบ่งออกเป็นครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์ และครูผู้สอน หมวดที่ 3 มาตรฐานด้านนักเรียน หมวดที่ 4 มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ หมวดที่ 5 มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์ โดยปรับปรุงมาตรฐานในส่วนที่สำคัญ ๆ ได้แก่ 1) มาตรฐานด้านผู้บริหารมีการเพิ่มเติมตัวบ่งชี้ในการจัดหางบประมาณ จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จากแหล่งทุนภายในและภายนอก เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการพัฒนาห้องสมุด 2) มาตรฐานด้านครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์มีการเพิ่มเติมตัวบ่งชี้ในการแนะนำการใช้ห้องสมุด การสอนวิชาการใช้ห้องสมุด การรับรู้ เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ การจัดเก็บสถิติการใช้บริการ และมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ในส่วนของครูผู้สอนมีการตัดตัวบ่งชี้ด้านการเข้ารับการประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับด้านห้องสมุดและการส่งเสริมการอ่านออกเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในการพัฒนา 3) มาตรฐานด้านนักเรียนได้ปรับปรุงตัวบ่งชี้ด้านปริมาณการอ่านเหมาะสมกับระดับชั้น ให้เป็นไปตามเกณฑ์การอ่านหนังสือขั้นต่ำที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด 4) มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ เพิ่มตัวบ่งชี้ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาในปัจจุบันและอนาคต 5) ในส่วนของด้านอาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์ได้นำตัวบ่งชี้ที่เคยอยู่ในมาตรฐานอื่น ๆ แยกออกมาเพื่อให้มีความชัดเจน ในส่วนของตัวบ่งชี้อื่น ๆ มีการปรับเปลี่ยนสำนวนภาษาบ้างเล็กน้อยเพื่อให้สละสลวย

ขึ้น รวมทั้งเกณฑ์การประเมินและแนวทางการให้คะแนนของบางตัวบ่งชี้เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและปฏิบัติได้มากยิ่งขึ้นดังนั้น การพัฒนาห้องสมุดให้ได้มาตรฐานต้องร่วมกันกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน บุคลากรในโรงเรียน ตลอดจนนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนต้องมีส่วนร่วมและรับผิดชอบ โดยมีการทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตั้งแต่การวางแผน ดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุน ประเมินผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงพัฒนา เพื่อพัฒนานักเรียนตามเป้าหมายของห้องสมุดโรงเรียน คือ การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมและสร้างนิสัยรักการอ่าน ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยมีทักษะและนิสัยในการตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ วางแผน แสวงหา เลือก ประเมินวิธีการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ของตนเอง ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการรับรู้ เข้าถึง ประเมิน เลือกใช้ประโยชน์จากสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีจริยธรรม ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะเห็นความสำคัญและความเป็นมาใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และมีทักษะสำหรับการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วัลยา ไชยพรม และสุวรรณ หมั่นตาบุตร, 2561) สำหรับ “New Normal” ในบริบท “COVID-19” นั้น เห็นได้ชัดเจนที่สุดในด้านการสาธารณสุขของเมืองไทย โดยทางศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 มีการประกาศมาตรการการป้องกันและควบคุมการระบาดของโควิด-19 ที่ทุกคนต้องให้ความสำคัญและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ได้แก่ สวมใส่หน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัยเสมอ ต้องเว้นระยะห่าง 2 เมตร ล้างมือบ่อย ๆ พกเจลแอลกอฮอล์ หลีกเลียงสถานที่แออัด และหลีกเลียงกลุ่มเสี่ยงหรือผู้ที่มีอาการป่วย (มาลี บุญศิริพันธ์, 2563) ในอนาคตของห้องสมุดยุค New Normal จะยกระดับทุกระบบเป็นออนไลน์มากขึ้น ซึ่งต้องปรับทั้งโครงสร้าง ตั้งแต่ระบบงบประมาณการจัดซื้อจัดจ้างและจัดหาทรัพยากรต่าง ๆ เข้ามา และพึ่งพาทรัพยากรที่เป็นตัวเล็มน้อยลง การปรับเปลี่ยนเช่นนี้จะส่งผลต่อตำแหน่งงานและเกิดหน่วยงานใหม่ด้วย ขณะเดียวกันทรัพยากรออนไลน์ก็มีข้อจำกัดดังที่กล่าวไว้ในตอนต้น โดยเฉพาะข้อตกลง สัญญา และการอนุญาตต่าง ๆ ซึ่งต้องดำเนินการคลี่คลายในเรื่องนี้ต่อไปเพื่อให้ห้องสมุดตอบโจทย์ผู้ใช้บริการอย่างแท้จริง (ทรงพันธ์ เจริมประยงค์, 2564) สรุปได้ว่าห้องสมุดเป็นสถานที่เรียนรู้บ่งบอกถึงภูมิปัญญา การผลิต ต่อยอด ถ่ายทอด บูรณาการ และใช้ความรู้เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในอนาคตระบบสารสนเทศจะเข้ามาแทนที่ห้องสมุดแบบเดิมมากขึ้น เพื่อตอบโจทย์ผู้ใช้บริการยุคใหม่ให้เข้าถึงบริการของห้องสมุดแบบ “New Normal” ได้ตลอดเวลา

ความปกติใหม่ (New Normal)

สุภาภรณ์ พรหมบุตร ได้กล่าวถึง ความปกติใหม่ (New Normal) ว่าเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องจากมีบางสิ่งมากระทบจนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหวังล่วงหน้าได้ ต้อง

เปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย รูปแบบวิถีชีวิตใหม่นี้ประกอบด้วยวิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร วิถีปฏิบัติ และการจัดการ การใช้ชีวิตแบบใหม่เกิดขึ้นหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงและรุนแรงอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันมากกว่าจะดำรงรักษาวินัยดั้งเดิมหรือหวงแหนถึงอดีต โดยคำนี้กำเนิดขึ้นในช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจถดถอยทั่วโลกในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 21 (ค.ศ. 2007-2008) ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจครั้งใหญ่ การจัดการบางอย่างซึ่งแต่เดิมเคยถูกมองว่าผิดปกติ ได้กลับกลายมาเป็นสิ่งที่พบเห็นกันได้ทั่วไป และถูกนำมาใช้ในบริบทอื่น ๆ อย่างเช่น ด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อสื่อสารและทำความเข้าใจถึงสภาวะการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ เช่น อุณหภูมิที่สูงขึ้นและความเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล ส่วน "New Normal" ในบริบทสถานการณ์การแพร่ระบาดของ "โควิด-19" ช่วงปลาย พ.ศ. 2562 ถึง พ.ศ. 2563 นั้น อธิบายได้ว่าเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงจนแพร่กระจายไปในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ผู้คนเจ็บป่วยและล้มตายจำนวนมาก จนกลายเป็นความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงอีกครั้งหนึ่งของมนุษยชาติ มนุษย์จึงจำเป็นต้องป้องกันตนเองเพื่อให้มีชีวิตรอดด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดำรงชีวิตที่ผิดไปจากวิถีเดิม ๆ โดยมีการปรับหาวิถีการดำรงชีวิตแบบใหม่เพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อ ควบคู่ไปกับความพยายามรักษาและฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจและธุรกิจ นำไปสู่การสรรค์สร้างสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เทคโนโลยีใหม่ ๆ มีการปรับแนวคิดวิสัยทัศน์ วิธีการจัดการ ตลอดจนพฤติกรรมที่เคยทำมาเป็นกิจวัตร เกิดการบ่เบนออกจากความคุ้นเคยอันเป็นปกติมาแต่เดิมในหลายมิติ ทั้งในด้านอาหาร การแต่งกาย การรักษาสุขภาพ การศึกษาเล่าเรียน การสื่อสารการทำธุรกิจ ฯลฯ ซึ่งสิ่งใหม่เหล่านี้ได้กลายเป็นความปกติใหม่ จนในที่สุดเมื่อเวลาผ่านไปก็ทำให้เกิดความคุ้นชินก็จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติของผู้คนในสังคม (สุภาพรณ์ พรหมบุตร, 2563) เมื่อวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกแรกเริ่มคลี่คลายลง หลาย ๆ ภาคส่วนเริ่มพูดถึง "ความปกติใหม่" หรือ "New Normal" ที่จะตามมา ภาคการศึกษาเป็นอีกภาคส่วนหนึ่งที่เกิดการปรับตัวครั้งใหญ่ทั่วโลกและในประเทศไทย โดยเฉพาะการปิดโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่ทำให้ทั้งภาคนโยบาย โรงเรียน ครู และนักเรียน นักศึกษา ต้องหันมาใช้ในการเรียนการสอนทางไกลอย่างเร่งด่วนจนให้หลายคนคิดว่า เมื่อโควิด-19 ผ่านไป การเรียนรู้ทางไกลและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้จะกลายเป็นความปกติใหม่ของการศึกษาไทย ความปกติใหม่นี้จะเกิดขึ้นจริงหรือไม่ เพราะอะไร หากมีใช่แล้ว ความปกติใหม่ของการศึกษาไทยจะเป็นอย่างไรแน่ และใครจะเป็นผู้กำหนดหน้าตาของความปกติใหม่นี้ ซึ่งการเรียนทางไกลและการเรียนออนไลน์จะยังไม่ใช่ "ความปกติใหม่" แต่อาจเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีของครู การจัดการเรียน

ทางไกลและการเรียนออนไลน์ที่ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพสูงสำหรับผู้เรียนทุกคน ต้องพึ่งพาหลายปัจจัย ทั้งความพร้อมด้านเทคโนโลยี ความพร้อมของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ และความพร้อมของครอบครัวและนักเรียนในการเรียนรู้จากที่บ้านปัจจัยเหล่านี้มีต้นทุนมหาศาล เช่น หากรัฐจะจัดสรรเงินช่วยเหลือค่าคอมพิวเตอร์แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยที่ยากจนคนละ 10,000 บาท จะต้องใช้งบประมาณถึง 2,800 ล้านบาท (เสาวรจ รัตนคำฟู, 2563)

และหากรัฐบาลจะจัดสรรงบประมาณเพื่อซื้อคอมพิวเตอร์ให้เฉพาะนักเรียนกลุ่มยากจนพิเศษที่มีอยู่กว่า 700,000 คน ตามเกณฑ์การคัดกรองของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) คนละ 10,000 บาท จะต้องใช้งบประมาณกว่า 7,000 ล้านบาท นอกจากนี้ ยังมีต้นทุนที่ครอบครัวนักเรียนต้องจ่าย ทั้งค่าอินเทอร์เน็ต ค่าอาหารกลางวัน ต้นทุนค่าเสียโอกาสของพ่อแม่ผู้ปกครองที่ต้องใช้เวลาดูแลการเรียนรู้ของลูกแทนการทำงานหารายได้ และต้นทุนค่าเสียโอกาสของนักเรียนจากการเรียนทางไกลหรือเรียนออนไลน์ ที่งานวิจัยจำนวนไม่น้อยบ่งชี้ว่า ก่อให้เกิดผลลัพธ์ต่ำกว่าการเรียนตามปกติกับครูในห้องเรียน อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ บุคลากรทางการศึกษาจำนวนมากได้ปรับตัวเพื่อใช้เทคโนโลยีในการทำงานทางไกล เช่น การประชุมออนไลน์ การจัดการเอกสารออนไลน์ผ่านคลาวด์ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าว แม้ว่าจะไม่ได้เปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนโดยตรง แต่น่าจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ จึงมีแนวโน้มที่จะดำเนินต่อไปแม้การระบาดสิ้นสุดลง ระบบการศึกษาในภาครวมจะกลับไปสู่การจัดการเรียนในโรงเรียนเป็นหลัก ส่วนการเรียนทางไกลด้วยเทคโนโลยีจะเป็นเพียงทางเลือกที่ถูกนำมาใช้ในบางสถานการณ์กับนักเรียนแค่บางกลุ่ม และในบางพื้นที่ แต่จะยังไม่ใช้ความปกติใหม่ของการศึกษาไทยในอนาคต เราควรใช้ความตระหนักรู้ที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์นี้ มาออกแบบการจัดการศึกษา โดยให้น้ำหนักกับสิ่งที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน มากกว่าเงื่อนไขที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองนโยบาย แนวคิด หรือผลประโยชน์บางอย่างที่ไม่สอดคล้องกับการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น 1) ให้น้ำหนักกับปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างครูและนักเรียน มากกว่าจำนวนชั่วโมงที่นักเรียนอยู่ในห้องเรียน หรือเรียนผ่านสื่อโทรทัศน์หรือสื่อออนไลน์ 2) ให้น้ำหนักกับการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความสนใจของนักเรียน เชื่อมโยงกับชุมชน และบริบทที่นักเรียนอยู่ มากกว่าการเรียนรู้อิงตามมาตรฐานแบบเดียวกันทั่วประเทศ 3) ให้น้ำหนักกับการประเมินผลเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน (formative assessment) จากชิ้นงานและพฤติกรรมของนักเรียน มากกว่าการประเมินเพื่อการตัดสิน (summative assessment) เพื่อนำไปใช้ให้คะแนน ให้โทษแก่โรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษา 4) ให้น้ำหนักกับการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความท้าทายในการเรียน ควบคู่กับการส่งเสริมนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ให้เต็มตามศักยภาพ เนื่องจากนักเรียนที่ขาดแรงจูงใจในการเรียนเป็นทุนเดิมหรือมาจากครอบครัวยากจนมีแนวโน้มจะหลุดออกจากระบบการศึกษามากขึ้นเมื่อสถานะเศรษฐกิจตกต่ำ

5) ให้น้ำหนักกับการเรียนรู้เพื่อสุขภาพกายและใจควบคู่กับการเรียนรู้ด้านวิชาการ สถานการณ์โรคระบาดส่งผลต่อสุขภาพกายและใจของทุกคนรวมถึงเด็ก ๆ ทุกวัย ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ของสมองชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ยากเมื่อเด็กมีความเครียดหรืออยู่ในภาวะที่เป็นอันตราย ครูจึงควรสอดแทรกเนื้อหาความรู้เรื่องสภาวะ การดูแลสุขภาพกายและใจ เพื่อให้เด็กเรียนรู้และปรับตัวได้ท่ามกลางสถานการณ์ครอบครัวและสังคมที่ไม่แน่นอน และ 6) ให้น้ำหนักกับการจัดสรรทรัพยากรออนไลน์แก่เด็กและครอบครัว ควบคู่กับทรัพยากรออนไลน์ เช่น จัดสรรหนังสือเด็กให้แก่ครอบครัวด้วยโอกาสเพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ที่บ้าน จัดให้มีอาสาสมัครติดตามสถานการณ์เด็กในแต่ละครอบครัวและให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการดูแลลูก ในลักษณะเดียวกันกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพเป็นต้น ควบคู่ไปกับการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีของประเทศ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์กับประชาชนในด้านต่าง ๆ ไม่เพียงแต่การศึกษาเท่านั้น (สำนักงานสานโยบาย การอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2563) การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ การเรียนรู้เป็นเรื่องที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด ด้วยเทคโนโลยีในปัจจุบันและนวัตกรรมที่สร้างสรรค์คอน เทนต์อำนวยความสะดวกการสอนได้แค่ปลายนิ้ว ทำให้เราสามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาได้จากทุก คน ทุกที่ ทุกเวลา แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า การปฏิสัมพันธ์ของคุณครูและนักเรียนจะลด น้อยลง ชุมชนแห่งการเรียนรู้ยังมีอยู่ แต่เปลี่ยนพื้นที่จากโรงเรียนสู่โทรศัพท์มือถือหรือเครื่อง คอมพิวเตอร์เท่านั้น เราอาจคุ้นชินกับภาพห้องเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนมากรวมตัวกัน ใช้หนังสือ เหมือนกัน สื่อประกอบการสอนเหมือนกัน และมีวิธีการประเมินผลเหมือนกัน เพื่อไปสู่ เป้าหมายเดียวกัน ในการเรียนรู้วิธีใหม่นั้น เป้าหมายของการศึกษาอาจยังคงเดิมแต่ผู้เรียน สามารถใช้วิธีที่แตกต่างในการไปถึงจุดหมายได้ เด็กบางคนอาจเรียนรู้ได้เร็วกว่าหากได้ดูภาพ หรือคลิปวิดีโอ แต่เด็กบางคนอาจชอบการฟังคุณครูบรรยาย เพราะรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละคนไม่เหมือนกัน โรงเรียนจึงต้องกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพื่อให้ สามารถดำเนินการเรียนการสอนต่อไปได้

ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาห้องสมุดด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนยุค New Normal

จากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) ส่งผลกระทบแนวทางการเรียนรู้ต่อนักเรียนนิสิตนักศึกษาและครูคณาจารย์ทั่วประเทศ ทำให้การศึกษาต้องปรับตัวกับวิธีการเรียน การสอนในรูปแบบใหม่ ๆ ผ่านระบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ โดยอาศัยเทคโนโลยีและระบบอินเทอร์เน็ตเป็นตัวขับเคลื่อน ข้อเสนอการพัฒนาห้องสมุดให้ได้มาตรฐานดังกล่าวข้างต้น ต้องร่วมกันกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน บุคลากรใน โรงเรียน ตลอดจนนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนต้องมีส่วนร่วมและรับผิดชอบ โดยมีการทำงาน

อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตั้งแต่การวางแผน ดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุนประเมินผลการดำเนินงานและการปรับปรุงพัฒนา เพื่อพัฒนานักเรียนตามเป้าหมายของห้องสมุดโรงเรียน คือ การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมและสร้างนิสัยรักการอ่าน ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยมีทักษะและนิสัยในการตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ วางแผน แสวงหา เลือก ประเมินวิธีการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ของตนเอง ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการรับรู้ เข้าถึงประเมิน เลือกใช้ประโยชน์จากสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีจริยธรรม ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะเห็นความสำคัญและความเป็นมาใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และมีทักษะสำหรับการดำเนินชีวิตใน ศตวรรษที่ 21 ดังแนวเทศนาที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวอธิบายว่า ในยุคนี้ เป็นยุค ไอทีที่คนเข้าถึงและใช้ข่าวสารข้อมูลได้ทันทีหวังว่าเมื่อคนมีโอกาสในการศึกษาชีวิตจะ สัมฤทธิ์จะเป็นสังคมอุดมปัญญา แต่สภาพที่เป็นจริงปรากฏว่าไอทีมีบทบาทเด่นในสังคมไทย เพียงในด้านสนองการเสพบริโภค หากเป็นเครื่องหนุนการศึกษาอย่างที่คาดหวังไม่ คนไทยก็ ยังคงอยู่ในสถานะเป็นนักเสพผลความเจริญ มิใช่เป็นผู้สร้างสรรค์ความเจริญ คนไทยทั่วไปยังคง มีลักษณะอ่อนแอ รอรับผล ถูกกระแทกและถูกกระทำโดยไอที มากกว่าจะได้ประโยชน์จากไอที เป็นเพียงนักบริโภคปากเต็บ มิใช่เป็นนักผลิตมือหนึ่ง หมายความว่า ถ้ารู้จักใช้ย่อมเกิด ประโยชน์ตรงกันข้ามถ้าใช้ไม่เป็นจะเกิดโทษ ซึ่งท่านได้กล่าวถึงปัญหาและวิธีแก้ปัญหาที่เกิดจาก การใช้เทคโนโลยีไว้ดังนี้ ปัญหาที่เกิดจากเทคโนโลยี คือ 1) การสนองคุณค่าเทียม 2) ปัญหา จากเสียสมดุลหรือเกินพอดี 3) มิจฉาภิภูติ คือ ความเห็นผิดหรือความไม่เข้าใจตามความเป็น จริง 4) การปล่อยตัวให้อ่อนแอลงไปตามความสะกดสบายที่เกิดจากเทคโนโลยี 5) ความเสื่อม ประสิทธิภาพแห่งอินทรีย์ของมนุษย์ และ 6) ความละเลยการพัฒนาความเป็นมนุษย์ (พระอนุสรณ์ กิตติวัฒน์ และคณะ, 2563)

นอกจากนี้ ท่านยังได้อธิบายถึงวิธีแก้ปัญหาที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีไว้ดังนี้ คือ 1) เทคโนโลยีเพื่อคุณค่าแท้ที่เสริมคุณภาพชีวิต โดยรู้จักแยกระหว่างคุณค่าแท้และคุณค่าเทียม 2) เทคโนโลยีที่เกื้อหนุนระบบความประสานเกื้อกูลแห่งดุลยภาพ โดยรู้จักประมาณ หรือความ พอดี 3) เทคโนโลยีบนฐานของสัมมาภิภูติ คือ การผลิตการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีจะต้อง ประกอบด้วยปัญญาที่มองเห็นและเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง 4) เทคโนโลยีของคนที่เป็นไท ต้องระลึกอยู่เสมอว่า มนุษย์เป็นผู้สร้างเป็นผู้พัฒนาและเป็นผู้ใช้เทคโนโลยี มนุษย์ จะต้องเป็นนาย มิใช่ตกเป็นทาสของเทคโนโลยี 5) เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าคู่กันไปกับการพัฒนา คุณภาพของคน โดยฝึกคนให้มีคุณภาพทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และ 6) เทคโนโลยี ที่สนองจุดหมายของอารยชน การพัฒนาเทคโนโลยีจะต้องเป็นรองและเป็นเครื่องรับใช้การ พัฒนาคนในความหมายแท้จริง การนำเทคโนโลยีเข้ามาสู่ระบบการศึกษาเพื่อแก้สถานการณ์ อันไม่ปกติที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอันคาวไม่ถึง และเพื่ออำนวยความสะดวกในด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างครูกับผู้เรียน หรือความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลตาม

นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายดังกล่าวจะนำไปใช้กับทุกสถาบัน หรือทุกช่วงชั้น ไม่ได้เพราะความเป็นจริงทางด้านกายภาพของภูมิภาคที่มีความหลากหลายและแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอินเทอร์เน็ต เรื่องอุปกรณ์การเรียนการสอน เรื่องค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองเรื่อง สุขภาพของผู้เรียน เป็นต้น เพราะคำว่าการศึกษา ไม่ใช่ศึกษาจากสิ่งเหล่านี้เท่านั้น แต่ต้องให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าถึงพฤติกรรมตนเอง พฤติกรรมของบุคคลอื่น พฤติกรรมของสังคม เพื่อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขสันติสุข (พระอนุสรณ์ กิตติวณโณ และคณะ, 2563)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าแนวทางการพัฒนาห้องสมุดด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนยุค New Normal คือ การมีส่วนร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน บุคลากรในโรงเรียน ตลอดจนนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนต้องมีส่วนร่วมและรับผิดชอบ โดยมีการทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตั้งแต่การวางแผน ดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุนประเมินผลการดำเนินงานและการปรับปรุงพัฒนา เพื่อพัฒนานักเรียนตามเป้าหมายของห้องสมุดโรงเรียน เพื่อเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนยุค New Normal โดยการเปลี่ยนแปลงพื้นที่การเรียนรู้ ด้วยเทคโนโลยีในและนวัตกรรมที่สร้างสรรค์อำนวยความสะดวกการสอนได้แก่ปลายนิ้ว ทำให้สามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาได้จากทุกคน ทุกที่ ทุกเวลา เปลี่ยนพื้นที่จากโรงเรียนสู่โทรศัพท์มือถือหรือเครื่องคอมพิวเตอร์เท่านั้น ใช้หนังสือ สื่อประกอบการสอน และมีวิธีการประเมินผล เพื่อไปสู่เป้าหมายของการเรียนรู้วิถีใหม่นั้น เป้าหมายของการศึกษาอาจยังคงเดิมแต่ผู้เรียนสามารถใช้วิธีที่แตกต่างในการไปให้ถึงจุดหมายได้ เด็กบางคนอาจเรียนรู้ได้เร็วกว่าหากได้ดูภาพหรือคลิปวิดีโอ แต่เด็กบางคนอาจชอบการฟังคุณครูบรรยาย เพราะรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละคนไม่เหมือนกัน โรงเรียนจึงต้องกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถดำเนินการเรียนการสอนต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

- ทรงพันธ์ เจริมประยงค์. (2564). จุฬาฯ ปรับห้องสมุดสู่ยุค New Normal เน้นสะอาดปลอดภัย บริการทั่วถึง. เรียกใช้เมื่อ 7 กันยายน 2564 จาก <https://chula.ac.th/highlight/48824>
- พระอนุสรณ์ กิตติวณโณ และคณะ. (2563). การปรับตัวเพื่อการศึกษาตามแนวพระพุทธศาสนา. เรียกใช้เมื่อ 15 พฤษภาคม 2563 จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/download/246724/166659/>
- มาลี บุญศิริพันธ์. (2563). New Normal คืออะไร เมื่อโควิด-19 ผลักเรารู้ชีวิต ปกติวิถีใหม่. เรียกใช้เมื่อ 7 กันยายน 2564 จาก <https://bangkokbiznews.com/news/detail/882508>
- วัลยา ไชยพรม และสุวรรณ หมิ่นตาบุตร. (2561). กลยุทธ์การพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่. เรียกใช้เมื่อ 15

- พฤษภาคม 2564 จาก <https://tcithaijo.org/index.php/mbulncjournal/article/download/154958/118363/>
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2563). *แนวคิดยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนกระทรวง-อว.* เรียกใช้เมื่อ 15 พฤษภาคม 2564 จาก <http://academic.rmutsv.ac.th/sites/academic.rmutsv.ac.th/files/data/2563/210863>
- สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2557). *โครงการประชุมวิชาการของสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี 2557 เรื่อง การพัฒนาห้องสมุด: แนวโน้มในปัจจุบันและความท้าทายในอนาคต.* เรียกใช้เมื่อ 15 พฤษภาคม 2564 จาก <https://library.tu.ac.th/sites/default/files/2016-06/TULIBS-conference>
- สุภาภรณ์ พรหมบุตร. (2563). *การบริหารจัดการศึกษารับความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19.* เรียกใช้เมื่อ 15 พฤษภาคม 2564 จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jam/article/download/243660/165879/>
- เสาวรัจ รัตนคำฟู. (2563). *ผลกระทบของการทำงานที่บ้านในช่วงโควิด-19 : กรณีศึกษาของทีดีอาร์ไอ.* เรียกใช้เมื่อ 15 พฤษภาคม 2564 จาก <https://tdri.or.th/2020/05/impact-of-working-from-home-covid-19/>